

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

13.12.2022. Nr. 1.7-2/1216

Uz 27.09.2022. Nr.b/n

Jelgavas valstspilsētas pašvaldībai

Personu apvienībai “Civitta”

Par SIA “Jelgavas ūdens”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Jelgavas valstspilsētas pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) un SIA “Civitta Latvija” sagatavoto izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) par pašvaldības kapitālsabiedrību SIA “Jelgavas ūdens” (turpmāk – Kapitālsabiedrība).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Ņemot vērā, ka Pašvaldība ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī viedokli ir sniegušas vairākas nevalstiskās organizācijas, KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

Biedrības “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK) ieskatā, publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā, ja tā izpilda vismaz vienu no diviem kritērijiem: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to izmantošanu, un/ vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērstas brīvā tirgus nepilnības¹.

LTRK aicina Pašvaldību, lemjot par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās, ņemt vērā iepriekš minētos LTRK priekšnoteikumus. Tāpat LTRK aicina pārskatīt kapitālsabiedrību sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrību darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

¹ LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā. Pieejamas šeit: https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publisk%C4%81s%20p%C4%81rvaldes%20dal%C4%abba%20komercd_0.pdf

Biedrība „Latvijas Ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija” (turpmāk – LŪKUA) uzskata, ka Kapitālsabiedrība veic darbības, kas atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktajam gadījumam, kad publiska persona komercdarbību var veikt stratēģiski svarīgā nozarē, jo kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radīti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai un izriet no pašvaldības vispārējiem stratēģiskajiem mērķiem ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanā. LŪKUA uzskata, ka Pašvaldības līdzdalība Kapitālsabiedrībā ir labākais risinājums, un tas ir samērīgs sabiedrības labklājības veicināšanas veids, lai nodrošinātu normatīvo tiesību aktu prasībām atbilstošu, sabiedrībai pieejamu un ilgtspējīgu pašvaldības deleģēto autonomo pakalpojumu sniegšanu, kā arī atbilstošu pakalpojumu sniegšanu ilgtermiņā, vienlaikus saglabājot ekonomiski pamatotu un samērīgu maksu par šiem pakalpojumiem.

KP konstatē, ka visas Kapitālsabiedrības kapitāla daļas 100 % apmērā pieder Pašvaldībai. Kapitālsabiedrībai savukārt šobrīd pieder A/S ”Jelgavas siltumtīklu uzņēmums” kapitāldaļas 0,7 % apmērā ar kopējo vērtību 17 411 EUR, kas vēsturiski veidojušās, kapitalizējot tās parādsaistības. Izvērtējumā minēts, ka Kapitālsabiedrība vēlētos šīs daļas pārdot, bet nav atradusi pircēju, kas vēlētos tās iegādāties. Ņemot vērā ļoti mazo kapitāldaļu apjomu, KP nevērtē šo aspektu kā būtisku un neizskatīs analizējot Izvērtējumu.

Saskaņā ar Izvērtējumu, Kapitālsabiedrības galvenie pamatdarbības veidi atbilstoši apstiprinātajiem statūtiem ir:

- ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (NACE 36.00) – centralizēto ūdensapgādes pakalpojumu nodrošināšana Pašvaldībā un Raubēnu ciemā un Cenu pagastā, Jelgavas novadā, t.sk. infrastruktūras pārvaldība, atbilstoši normatīvajiem aktiem;
- notekūdeņu savākšana un attīrīšana (NACE 37.00) – centralizēto kanalizācijas pakalpojumu nodrošināšana Pašvaldībā, t.sk. infrastruktūras pārvaldība un sadzīves kanalizācijas notekūdeņu attīrīšana atbilstoši normatīvajiem aktiem;
- ūdensapgādes sistēmu būvniecība (NACE 42.21) – ūdens apgādes sistēmu un kanalizācijas sistēmu ekspluatācija un remonts savos tīklos, piemēram, avārijas gadījumos;
- citu inženiersistēmu montāža (NACE 43.29) – atbilstošo tehnisko risinājumu nodrošināšana savas infrastruktūras ietvaros, piemēram komercuzskaites mēraparātu uzstādīšana/nomainīšana;
- cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana (NACE 43.22) – kravas transporta izmantošana Kapitālsabiedrības vajadzībām un maksas pakalpojumu (asenizācija, kanalizācijas tīklu tīrīšana, ūdens piegāde) sniegšanai;
- kravu pārvadājumi pa autoceļiem (NACE 49.41) – pakalpojumi saistīti ar tehnikas, kas saistīta ar pamatdarbību, ekspluatāciju;
- inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas (NACE 71.12) – Kapitālsabiedrība izstrādā tehniskos noteikumus ūdensapgādes un kanalizācijas būvniecībai, sagatavo izziņas par objektu nodošanu ekspluatācijā un izsniedz robežaktus, veic projektēšanas darbus;
- tehniskā pārbaude un analīze (NACE 71.20) – dzeramā ūdens kvalitātes monitorings un notekūdeņu kvalitātes monitorings, lai nodrošinātu pakalpojumus atbilstoši normatīvajiem aktiem.

Izvērtējumā arī minēts, ka kā Kapitālsabiedrības pamatdarbība tiek uzskatītas visas darbības, kas ietilpst uzskaitītajos darbības veidos, kā arī papildpakalpojums ūdensapgādes atjaunošana/pārtraukšana, jo tās cieši saistītas ar tās galveno stratēģisko uzdevumu, nodrošināt kvalitatīvu ūdensapgādes un kanalizācijas, notekūdeņu savākšanas, novadīšanas un attīrīšanas pakalpojumu organizēšanu iedzīvotājiem.

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrībai iespējams izdalīt arī pārējos darbības veidus – ūdensapgādes sistēmu būvniecību, citu inženiersistēmu montāžu, cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšanu, kravu pārvadājumus pa autoceļiem, inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas, tehnisko pārbaudi un analīzi – tie ir nepieciešami, lai kvalitatīvi nodrošinātu Kapitālsabiedrības sniegtos ūdenssaimniecības pakalpojumus.

Saskaņā ar Izvērtējumu, Kapitālsabiedrība kopš 28.10.2014. ir reģistrēta Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā un ir vienīgā, kura sniedz ūdenssaimniecības pakalpojumus Pašvaldībā².

Kapitālsabiedrības pamatpakalpojumu saņēmēju loks ir Pašvaldības un Raubēnu ciema, un Cenu pagasta (Jelgavas novads) iedzīvotāji, iestādes un uzņēmumi, kur aptuveni 69 % no patērētājiem ir mājsaimniecības un 31 % pārējās iestādes un uzņēmumi.

Saskaņā ar Izvērtējumu Kapitālsabiedrības mērķis ir: ūdensapgādes un kanalizācijas, notekūdeņu savākšanas, novadīšanas un attīrīšanas pakalpojumu organizēšana iedzīvotājiem; kvalitatīva un droša pilsētvide – kvalitatīvu un daudzveidīgu komunālo pakalpojumu nodrošināšana (ūdensapgāde, kanalizācija). Kapitālsabiedrība ir vienīgā pakalpojumu sniedzēja Pašvaldībā, kura nodrošina centralizētās ūdenssaimniecības pakalpojumus, tādā veidā efektīvi un ekonomiski nodrošinot centralizētās ūdenssaimniecības pakalpojumus Pašvaldības iedzīvotājiem³.

Izvērtējumā minēts, ka Kapitālsabiedrība papildus nodrošina arī šādus papildpakalpojumus:

- skaitītāju plombēšana;
- skaitītāja maiņa, uzstādīšana/mezgla izbūve;
- asenizācijas pakalpojumi;
- notekūdeņu pieņemšana;
- ūdensapgādes atjaunošana/pārtraukšana;
- transporta pakalpojumi;
- nekustamā īpašuma noma;
- tīklu remonts, pievadu būvniecība;
- ūdens piegāde.

² SPRK Sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrs

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoibWQ0MjZiZjMtMjA1OC00YzUxLTkyYTQtN2EzMGY5YjFiMmViliwidCI6ImU0MGNhOTA5LTg3YmEtNGQ2NS05MTIILTU1YjVMGRlODUwNSIsImMiOjhh9>

³ Latvijas Republikas Valsts kontrole (2020). Notekūdeņu savākšanā, novadīšanā un attīrīšanā joprojām daudz izaicinājumu. Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/vai-pasvaldibu-riciba-organizejot-notekudenu-savaksanu-novadisanu-un-attirisanu-ir-ekonomiska-un-versta-uz-vides-aizsardzibu-pret-komunalo-notekudenu-kaitigo-ietekmi>

Saskaņā ar Izvērtējumu papildpakalpojumu saņēmēji ir Pašvaldības un Raubēnu ciema, un Cenu pagasta (Jelgavas novads) iedzīvotāji, iestādes un uzņēmumi, kur aptuveni 69 % no patērētājiem ir mājsaimniecības un 31 % pārējās iestādes un uzņēmumi.

Izvērtējumā arī norādīts, ka papildpakalpojumu jomā Kapitālsabiedrība darbojas brīvās konkurences apstākļos.

Saskaņā ar Izvērtējumu, Kapitālsabiedrības apgrozījums 2021. gadā bija 3 944 131 EUR, un tā darbojās ar peļņu 8 267 EUR apmērā. No visiem ieņēmumiem aptuveni 40 % ir saistīti ar ūdens padevi, 59 % ar kanalizācijas pakalpojumiem un aptuveni 1 % ir pārējie pakalpojumi, kas saistīti ar ūdens padevi un kanalizāciju.

Vērtējot Kapitālsabiedrības finanses, Izvērtējumā norādīts, ka Pašvaldības iesaiste vērtējama kā nozīmīga, jo Pašvaldība sniedz savu ieguldījumu tās attīstībā un iegulda pamatkapitālā. 2022. gadā Pašvaldība palielināja pamatkapitālu 644 800 EUR apmērā, veicot mantisko ieguldījumu (ūdensvada un kanalizācijas tīklus), 2021. gadā Pašvaldība ieguldīja 1 834 218 EUR, tajā skaitā 1 809 218 EUR kā mantisko ieguldījumu (ūdensvada un kanalizācijas tīklus) un 25 000 EUR ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas tīklu izbūvei, savukārt 2020. gadā Pašvaldība ieguldīja pamatkapitālā 24 174 EUR ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas tīklu izbūvei. Tāpat Pašvaldība ir piešķirusi finanšu līdzekļus līdzfinansējumam Eiropas Savienības Kohēzijas fonda (turpmāk – ES KF) projektu īstenošanai.

Saskaņā ar Izvērtējumu Kapitālsabiedrība pakalpojumus sniedz atbilstoši Jelgavas pilsētas domes 2019. gada 25. aprīļa saistošajiem noteikumiem Nr. 19-10 “Par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas un lietošanas kārtību Jelgavas pilsētā”⁴ (turpmāk – Saistošie noteikumi nr. 19–10), kas izdoti atbilstoši Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumam⁵.

Izvērtējumā arī norādīts, ka Kapitālsabiedrībai līdz 2023. gada februārim ir spēkā esošs Pašvaldības deleģēšanas līgums “Par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanas prasību ievērošanas kontroli un uzraudzību”⁶, kas nosaka Kapitālsabiedrībai šādus pienākumus (šobrīd visi līgumā noteiktie pienākumi ir izpildīti):

- decentralizētas kanalizācijas sistēmas reģistrācijas pieteikumos ietvertās informācijas atbilstības kontroli un uzraudzību;
- decentralizēto kanalizācijas sistēmu ekspluatācijas un uzturēšanas prasību ievērošanas kontroli un uzraudzību;
- decentralizētajā kanalizācijas sistēmā uzkrāto un/vai vidē novadāmo notekūdeņu un/vai nosēdumu analīžu veikšanas uzraudzību;
- sadarbību un informācijas apmaiņu starp Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestādi “Jelgavas pašvaldības policija”, Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestādi

⁴ Jelgavas pilsētas domes 2019. gada 25. aprīļa saistošie noteikumi Nr. 19-10 "Par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas un lietošanas kārtību Jelgavas pilsētā". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/308480>

⁵ Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums. Pieņemts 2015.gada 2.jūlijā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/275062>

⁶ Jelgavas valstspilsētas pašvaldība (2020). Deleģēšanas līgumi. Pieejams: <https://www.jelgava.lv/lv/pasvaldiba/dokumenti/delegšanas-ligumi/>

“Pilsētsaimniecība” un citām Pašvaldības iesaistītajām personām par iespējamām normatīvo aktu pārkāpumiem u.c. jautājumiem decentralizēto kanalizācijas sistēmu kontroles un uzraudzības jomā.

Deleģēšanas līgums ir noslēgts, pamatojoties uz Ministru kabineta 2017. gada 27. jūnija noteikumiem Nr. 384 “Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu”⁷ un Pašvaldības saistošajiem noteikumiem Nr. 19–17 “Par decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanas un uzskaites kārtību Jelgavas pilsētas pašvaldībā”⁸.

Saskaņā ar Izvērtējumu Kapitālsabiedrība pēdējo 11 gadu laikā ir realizējusi vairākus ES KF līdzfinansētus ūdenssaimniecības attīstības projektus – “Ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu attīstība Jelgavā” I kārtā (2001–2007.), II kārtā (2010–2014), III kārtā (2011–2015), IV kārtā (2014–2015), V kārtā (2017–2023) un “Notekūdeņu dūņu lauku paplašināšana Jelgavas pilsētas notekūdeņu attīrīšanas ietaisēs” (2014–2015). Projektu ietvaros izbūvētas dzeramā ūdens attīrīšanas ietaises un notekūdens attīrīšanas ietaises, izbūvēti un rekonstruēti ūdensapgādes tīkli 111 km kopgarumā, izbūvēti un rekonstruēti sadzīves kanalizācijas tīkli un spiedvadi 118 km kopgarumā, izbūvētas un rekonstruētas 27 kanalizācijas sūkņu stacijas, kā arī izbūvēti segta tipa dūņu lauki esošajā Pašvaldības notekūdens attīrīšanas ietaišu teritorijā. Kopējās ieguldītās investīcijas bijušas aptuveni 81 milj. Kapitālsabiedrībai ir noslēgti līgumi par investīciju projektu īstenošanu, kas paredz pārraudzības periodu.

Pamatdarbība

Izvērtējumā secināts, ka Kapitālsabiedrība darbojas stratēģiski svarīgā nozarē un savas kompetences ietvaros veic likuma “Par pašvaldībām” (turpmāk – PP) 15. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktos, no pašvaldības autonomajām funkcijām izrietošos uzdevumus – ūdensapgādi un kanalizāciju neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds.

Izvērtējumā arī secināts, ka ar pamatdarbību saistītie pakalpojumi, t.sk. pārējie darbības veidi, kas nodrošina kvalitatīvu pakalpojumu īstenošanu, ir atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1., 2. un 3. punktam. Ūdenssaimniecības pakalpojumi, t.sk. pārvaldītā infrastruktūra ir stratēģiski svarīgi, lai nodrošinātu iedzīvotājiem pieeju kvalitatīviem centralizētajiem ūdenssaimniecības pakalpojumiem.

Saskaņā ar Izvērtējumu Kapitālsabiedrība ir vienīgais pakalpojumu sniedzējs, kas spēj nodrošināt centralizētās ūdenssaimniecības pakalpojumus Pašvaldības teritorijā. Attīstot centralizētās ūdenssaimniecības infrastruktūru, vēsturiski ir izveidojusies situācija, ka šī joma ir Pašvaldības pārziņā kā stratēģiski svarīga infrastruktūra iedzīvotāju drošībai un dzīves kvalitātes uzlabošanai. Ir nozīmīgi, ka centralizētās ūdenssaimniecības pakalpojums ir efektīvs, ekonomisks un spēj nodrošināt līdzvērtīgu pakalpojuma kvalitāti visā Pašvaldības teritorijā⁹,

⁷ Ministru kabineta 2017. gada 27. jūnija noteikumi Nr. 384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/291947>

⁸ Jelgavas pilsētas domes 2019. gada 25. jūlija saistošie noteikumi Nr. 19-17 "Par decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanas un uzskaites kārtību Jelgavas pilsētas pašvaldībā". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/309524>.

⁹ Latvijas Republikas Valsts kontrole (2020). Notekūdeņu savākšanā, novadīšanā un attīrīšanā joprojām daudz izaicinājumu. Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/vai-pasvaldibu-riciba->

tāpēc infrastruktūras nodošana vairākiem spēlētājiem nav iespējama.

KP atzīst, ka Kapitālsabiedrības pamatdarbība centralizēto ūdensapgādes un pakalpojumu tirgū ir uzskatāma kā stratēģiski svarīga un atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem. Līdz ar to KP nav iebildumu pret Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu Kapitālsabiedrībā attiecīgo pakalpojumu nodrošināšanai.

Papildpakalpojumi

Izvērtējot Kapitālsabiedrības papildu pakalpojumus, KP secina, ka tos pamatā veido pakalpojumi, kas cieši saistīti ar ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu un tie ir nepieciešami, lai nodrošinātu nepārtrauktus un drošus ūdenssaimniecības pakalpojumus, tostarp avāriju likvidēšanu un citu remontdarbu veikšanu ūdenssaimniecības pakalpojumu saņemšanas nepārtrauktības nodrošināšanai.

Izvērtējumā norādīts, ka papildpakalpojumiem notekūdeņu pieņemšana, ūdensapgādes atjaunošana/pārtraukšana, ūdens piegāde Kapitālsabiedrība ir vienīgais pakalpojuma sniedzējs, savukārt pārējos nodrošinātos papildpakalpojumus (skaitītāju plombēšana; skaitītāja maiņa, uzstādīšana/ mezgla izbūve; asenizācijas pakalpojumi; transporta pakalpojumi; nekustamā īpašuma noma; tīklu remonts un pievadu būvniecība) tirgū spēj nodrošināt arī citi tirgus dalībnieki.

Kapitālsabiedrības mērķis ir nodrošināt iedzīvotājiem pieejamu pakalpojumu situācijās, kad privātā sektora tirgus pilnībā to nav spējīgs izdarīt. Arī cenu veidošanas princips pakalpojumiem ir atbilstošs, lai tiktu nosegtas visas ar pakalpojumu saistītās pašizmaksas un aprēķinā tiek iekļauts arī 10 % peļņas apmērs.

Attiecībā uz papildpakalpojumiem, KP uzsver, ka tā savā praksē un izstrādātajā metodoloģijā ir konsekventi atzinusi, ka neatkarīgi no tā, vai konkrētais pakalpojums tiek sniegts kā pamatpakalpojums vai papildu pakalpojums¹⁰, pirms konkrēto pakalpojumu sniegšanas, publiskajai personai ir jāspēj pamatot kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem, kad ir pieļaujama publiskas personas kapitālsabiedrības darbība konkrētā tirgū un saskaņā ar šī panta otrajā daļā noteikto, publiska persona ir pamatojusi, ka konkrēto mērķu sasniegšana nav iespējama ar citiem, efektīvākiem līdzekļiem. Vienlaikus, secināms, ka Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā¹¹ ir ietvertas arī citas leģitīmās intereses, kuru aizsardzību ir nepieciešams nodrošināt, ja vispārīgi ir konstatējama publiskas personas kapitālsabiedrības darbības mērķa atbilstība VPIL 88. panta pirmajai un otrajai daļai un proti – veicināt publiskai personai piederošu kapitāla daļu un publiskas personas kapitālsabiedrību racionālu un ekonomiski pamatotu resursu izmantošanu. Ņemot vērā minēto, kā arī nepieciešamību rast saprātīgu un samērīgu

[organizejot-notekudenu-savaksanu-novadisanu-un-attirisanu-ir-ekonomiska-un-versta-uz-vides-aizsardzibu-pret-komunalo-notekudenu-kaitigo-ietekmi](#)

¹⁰ Vēsturiski iegājiens jēdziens, ar kuru KP ir apzīmējusi pakalpojumus, kuri neizrietēja no publisko personu kapitālsabiedrību dibināšanas mērķiem un dokumentiem un kuru atbilstības izvērtēšana publisku personu ieskatā nebija VPIL 88. panta subjekts.

¹¹ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums 2. pants, <https://likumi.lv/ta/id/269907>

risinājumu šo abu sabiedrības interešu aizsardzībai, KP savā praksē ir iedibinājusi vēl četrus kumulatīvus papildu kritērijus¹² kā VPIL 88. panta otrajā daļā noteiktā ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, pēc kuru izvērtēšanas un konstatēšanas būtu iespējams pilnvērtīgi izlemt par papildu pakalpojumu sniegšanu:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina publiskas personas kapitālsabiedrības maksātspēju), vienlaikus ir svarīgi, ka tiek rūpīgi izvērtēta šādu resursu uzturēšanas pamatotība, lai konkrētā papildpakalpojuma sniegšana nebūtu vērtējama jau kā pamatpakalpojums;
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no publiskas personas kapitālsabiedrības puses.

KP arī uzsver publisko personu īpašo atbildību ievērot konkurences neitralitāti, līdz ar ko, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, publiskas personas kapitālsabiedrībām būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi.

Notekūdeņu pieņemšana

Saskaņā ar Izvērtējumu Kapitālsabiedrība ir vienīgā, kas Pašvaldības teritorijā nodrošina pieejamību notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (turpmāk – NAI). Tāpat Kapitālsabiedrība nodrošina iespēju citiem tirgus dalībniekiem, kas nodarbojas ar notekūdeņu savākšanu, tos nodot Kapitālsabiedrības NAI. Ņemot vērā, ka Kapitālsabiedrība ir atbildīga par NAI nonākošo saturu, pakalpojums tiek nodrošināts tikai uz līguma pamata, kas cita starpā arī ietver prasību aprīkot transporta līdzekļus ar GPS sistēmu, lai gadījumā, ja tiktu konstatēta bīstamība nodotajos notekūdeņos, varētu identificēt teritoriju, no kurienes tas ir nācis. Šobrīd Kapitālsabiedrība ir noslēgusi 10 līgumus ar privātā sektora tirgus dalībniekiem, kas notekūdeņus nodod Kapitālsabiedrības NAI.

Ūdensapgādes atjaunošana/pārtraukšana

Saskaņā ar Izvērtējumu tikai Kapitālsabiedrība var nodrošināt iespēju atjaunot/pārtraukt ūdensapgādi no centralizētajiem tīkliem atbilstoši Saistošajiem noteikumiem Nr. 19-10. Maksas pakalpojums tiek sniegts gadījumos, kad to pieprasa īpašnieks, piemēram, ja mājsaimniecība pakalpojums nebūs nepieciešams ilgāku laiku.

Ūdens piegāde

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība ir vienīgā, kas nodrošina liela apjoma (līdz 5 m³) ūdens piegādi iedzīvotājiem (ūdens ir atbilstošs dzeramā ūdens kvalitātei, kas tiek nodrošināta centralizētās ūdensapgādes sistēmā). Pakalpojums ir saistīts ar tās pamatdarbību un, nodrošinot šādu pakalpojumu, Kapitālsabiedrība efektīvi izmanto sev pieejamos resursus, neieguldot papildu investīcijas. Tāpat pakalpojums ir stratēģiski svarīgs, jo, piemēram, krīzes situācijā, Kapitālsabiedrība ir spējīga nodrošināt pieejamību lielam apjomam ūdens. Šobrīd

¹² Papildus tiem, kas ir noteikti VPIL 88.panta pirmajā daļā un kuri neatkarīgi no pakalpojumu veida ir saistoši publiskajām personām, lemjot par līdzdalības iegūšanu vai saglabāšanu kapitālsabiedrībās.

biežāk šādu pakalpojumu izmanto, piemēram, baseinu vai aku piepildīšanai. Gadā par maksu šo pakalpojumu Kapitālsabiedrība nodrošina mazāk kā 10 reižu.

Komercuzskaites mēraparāta plombēšana/ maiņa/ uzstādīšana un mezgla izbūve (atbilstoši Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā noteiktajam)

Saskaņā ar Izvērtējumu komercuzskaites mēraparāta plombēšanu/uzstādīšanu/nomainīšanu bez maksas Kapitālsabiedrība nodrošina atbilstoši Ūdenssaimniecības pakalpojuma likuma 9. panta pirmās daļas 5. punktam. Savukārt par maksu pakalpojums tiek sniegts gadījumos, kad¹³: objektā uzstādīti divi vai vairāki komercuzskaites mēraparāti; plomba noņemta patvaļīgi bez Kapitālsabiedrības saskaņojuma; komercuzskaites mēraparāts tiek nomainīts pirms verifikācijas termiņa beigām; tiek mainīta komercuzskaites mēraparāta atrašanās vieta. Pakalpojums tiek sniegts tikai tajos gadījumos, kad komercuzskaites mēraparāts ir Kapitālsabiedrības īpašums un tā ir atbildīga par precīzu piegādātā ūdens daudzums uzskaiti. Līdz ar to citi tirgus dalībnieki šo pakalpojumu nodrošināt nevar. Atbilstoši Ūdenssaimniecības likuma 9. panta otrās daļas 7. punktam Kapitālsabiedrība ir tiesīga veikt mezgla izbūvi, ja šajā likumā noteiktajā termiņā pakalpojumu lietotājs nenodrošina komercuzskaites mēraparāta mezgla izbūvi komercuzskaites mēraparāta uzstādīšanai un Kapitālsabiedrība ir tiesīga piestādīt rēķinu par veikto pakalpojumu.

Nemot vērā minēto, KP secina, ka notekūdeņu pieņemšana NAI, ūdensapgādes atjaunošana/pārtraukšana, ūdens piegāde, komercuzskaites mēraparātu plombēšana/uzstādīšana/ nomainīšana un mezgla izbūve, kas ir Kapitālsabiedrības papildu pakalpojumi ir atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam, jo tie ir stratēģiski svarīgi, lai nodrošinātu kvalitatīvus un drošus ūdenssaimniecības pakalpojumus (Kapitālsabiedrības pamata pakalpojumi) un šobrīd tirgū nav citu dalībnieku, kas nodrošinātu vai drīkstētu nodrošināt līdzvērtīgus pakalpojumus.

Tā kā no Izvērtējumā sniegtās informācijas izriet, ka Kapitālsabiedrība nenodarbojas ar ūdens patēriņa skaitītāju, kas atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvokļos, nomainīšanu, KP aicina Kapitālsabiedrību atbilstoši precizēt mājas lapā publicēto informāciju par ūdens skaitītāju nomainīšanas pakalpojumu¹⁴.

Mezgla izbūve (ārpus Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā noteiktajam)

Izvērtējumā minēts, ka pakalpojums ir cieši saistīts ar Kapitālsabiedrības pamatdarbību, kur tas tiek nodrošināts Ūdenssaimniecības pakalpojuma likuma ietvaros. Mezgla izbūve kā papildu pakalpojums tiek nodrošināts, racionāli izmantojot Kapitālsabiedrībā pieejamos resursus un nav saistīts ar būtiskām investīcijām. Pakalpojumi tiek nodrošināti mazā apjomā un atbilst visiem Kritērijiem.

KP vērš uzmanību, ka pirmšķietami tirgus nepilnības būvniecības pakalpojumu saņemšanā nepastāv. Līdz ar to KP norāda, ka Kapitālsabiedrībai nevajadzētu sniegt

¹³ SIA "JELGAVAS ŪDENS" mājaslapā papildus norādīts, ka pakalpojums tiek sniegts par maksu arī gadījumos, ja ūdens patēriņa skaitītāji atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvokļos. Taču izvērtējuma veikšanas laikā SIA "JELGAVAS ŪDENS" šādu pakalpojumu nenodrošina.

¹⁴ https://www.ju.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=153&Itemid=67

pakalpojumus klientiem brīvajā tirgū, ja šādus pakalpojumus spēj nodrošināt privātā sektora komersanti un netiek konstatētas tirgus nepilnības.

Asenizācijas pakalpojumi

Izvērtējumā norādīts, ka Asenizācijas pakalpojumus Kapitālsabiedrība nodrošina gan Pašvaldības teritorijā, gan Jelgavas novadā. Pašvaldībā pakalpojumu sniedz vēl 6 tirgus dalībnieki, savukārt Jelgavas novadā vēl 4. Nodrošinātais papildpakalpojums ļauj racionāli izmantot jau Kapitālsabiedrībā esošos resursus, kas ir saistīti ar tās pamatdarbību. Tāpat pakalpojums nav saistīts ar papildu investīcijām. Nodrošinot pakalpojumu, Izvērtējuma sagatavotāja ieskatā, Kapitālsabiedrība neveido būtisku konkurenci, jo piedāvātā cena par pakalpojumu ir līdzīga kā vidēji tirgū. Izvērtējumā secināts, ka Kapitālsabiedrības darbība asenizācijas pakalpojumu tirgū ir turpināma Pašvaldības iedzīvotāju interesēs, vienlaikus nodrošinot konkurences neitralitātes principu ievērošanu, un neveicot investīcijas vai citas darbības pakalpojuma paplašināšanā.

KP secina, ka no Izvērtējuma neizriet, ka asenizācijas pakalpojumu tirgū būtu saskatāmas tirgus nepilnības pazīmes. Līdz ar to Kapitālsabiedrības sniegtie papildpakalpojumi asenizācijas jomā būtu izbeidzami. KP uzsver nepieciešamību pārvērtēt, cik pamatota ir asenizācijas pakalpojumu sniegšanā iesaistīto resursu saistība ar pamatdarbību un attiecīgi nepieciešamība tos uzturēt, kā arī veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu, turpinot asenizācijas pakalpojuma sniegšanu.

Decentralizēto kanalizācijas sistēmu (turpmāk – DKS) reģistra uzturēšana

Tāpat, attiecībā uz Kapitālsabiedrībai deleģētajām darbībām, kas saistītas ar DKS reģistra darbību (decentralizētas kanalizācijas sistēmas reģistrācijas pieteikumos ietvertās informācijas atbilstības kontrole un uzraudzība) KP norāda, ka, Kapitālsabiedrībai vienlaikus iesaistoties darbībās, kas saistītas ar DKS reģistrā esošās informācijas uzraudzību un kontroli un arī pašai esot asenizācijas pakalpojumu sniedzējai, tās rīcībā var nonākt informācija, kas tai var sniegt priekšrocības attiecībā pret citiem asenizācijas pakalpojumu sniedzējiem. Attiecīgi Pašvaldībai un Kapitālsabiedrībai nepieciešams regulāri vērtēt, lai Kapitālsabiedrības darbības atbilstu konkurences neitralitātes principam.

Transporta pakalpojumi

Saskaņā ar Izvērtējumu, Kapitālsabiedrība nodrošina vairāku transporta pakalpojumu pieejamību. Aktīvai pakalpojuma saņemšanai ir pieejami aptuveni 5 veidu transporta pakalpojumi, piemēram CCTV inspekcijas iekārta, kur Kapitālsabiedrība ir vienīgais šāda pakalpojuma sniedzējs Pašvaldības teritorijā un hidrodinamiskā vakuuma iekārta, kur līdzīgu iekārtu nodrošina vēl tikai 1 pakalpojuma sniedzējs. Transporta nomas pakalpojumi tiek nodrošināti sekundāri Kapitālsabiedrības pamatdarbībai, un tādā veidā tiek racionāli izmantoti resursi, kas neprasa papildu investīcijas. Pakalpojumu nomu biežāk izmanto būvniecības jomas pārstāvji, aptuveni 70 % no visiem gadījumiem, 30 % ir fiziskas personas. Būvniecības uzņēmumi labprāt izvēlas Kapitālsabiedrības nodrošinātos transporta pakalpojumus gadījumos, kad pašiem nav pieejama nepieciešamā tehnika vai ekonomiski izdevīgāk ir to nomāt, nevis vest no savas bāzes vietas. Secināts ka Kapitālsabiedrības darbības konkurenci būtiski

neietekmē.

Izvērtējot minēto, KP secina, ka attiecīgie tehniskie līdzekļi, kas tiek piedāvāti noma, ir resursi, kas nepieciešami pamatpakalpojumu nodrošināšanai, bet nomas pakalpojums tirgū tiek piedāvāts, lai racionāli izmantotu šādus Kapitālsabiedrības rīcībā esošos resursus laikā, kad tie nav nepieciešami Kapitālsabiedrības vajadzībām. Vienlaikus KP uzsver, ka tiek rūpīgi izvērtēta šādu resursu uzturēšanas pamatotība, lai konkrētā papildpakalpojuma sniegšana nebūtu vērtējama jau kā pamatpakalpojums. KP arī ņem vērā, ka Kapitālsabiedrības rīcībā ir atsevišķas tehnikas vienības, kas vērtējamas kā specifiskas un Kapitālsabiedrības ir vienīgais pakalpojumu sniedzējs. Vienlaikus KP vērs uzmanību, ka nebūtu atbalstāma Kapitālsabiedrības apzināta resursu izmantošana, lai papildinātu tehnikas klāstu ar mērķi nodarboties ar tās nomu. KP norāda, ka Kapitālsabiedrībai nevajadzētu sniegt pakalpojumus citiem klientiem, ja šādus pakalpojumus spēj nodrošināt privātā sektora komersanti un netiek konstatētas tirgus nepilnības.

Tīklu remonts, pievadu būvniecība

Saskaņā ar Izvērtējumu Kapitālsabiedrība sniegtais pakalpojums ir saistīts ar tās pamatdarbību, racionāli izmantojot savus resursus. Secināts, ka ietekme uz konkurenci ir neliela, jo biežāk šādi pakalpojumi tiek nodrošināti sarežģītu situāciju gadījumos, kad citi pakalpojuma sniedzēji nespēj saviem spēkiem veikt atbilstošos darbus, vai gadījumos, kad pakalpojums ir jāsniedz ļoti ātri un privātā sektora tirgus dalībnieki to nespēj nodrošināt nepieciešamajā laikā, savukārt, tā kā Kapitālsabiedrība šo pakalpojumu nodrošina reti, piemēram 2021. gadā tādi bija tikai 2 gadījumi, tā spēj ātri nodrošināt nepieciešamo darbu izpildi.

KP norāda, ka Kapitālsabiedrībai nevajadzētu sniegt pakalpojumus citiem klientiem, ja šādus pakalpojumus spēj nodrošināt privātā sektora komersanti un netiek konstatētas tirgus nepilnības. KP vērs uzmanību, ka tirgus nepilnības būvniecības pakalpojumu saņemšanā nepastāv. Vienlaikus KP ņem vērā minēto, ka Kapitālsabiedrība šo pakalpojumu sniedz reti, līdz ar to ietekme uz konkurenci nav vērtējama kā būtiska.

Nekustamā īpašuma noma

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība veic nekustamā īpašuma iznomāšanu. Pakalpojuma īstenošanu regulē 2014. gadā izdotie Kapitālsabiedrības noteikumi¹⁵. Šobrīd nekustamais īpašums (neliels zemes gabals) tiek iznomāts tikai A/S “Sadales tīkls”, kur ir izvietots A/S “Sadales tīkls” infrastruktūras objekts, un maksa par pakalpojumu ir aptuveni 34,00 EUR mēnesī.

Ņemot vērā mazo darījuma apjomu KP neveic padziļinātu šīs jomas vērtēšanu un secina, ka tas saistāms ar lietderīgu Kapitālsabiedrības resursu izmantošanu.

Ievērojot iepriekšminēto, KP secina, ka Kapitālsabiedrības pamatdarbība centralizēto

¹⁵ SIA “JELGAVAS ŪDENS” (2014). Noteikumi par SIA “JELGAVAS ŪDENS” nekustamā īpašuma iznomāšanu un nekustamā īpašuma nomāšanas kārtību. Pieejams: https://www.ju.lv/files/ni_nomas_noteikumi.pdf

ūdensapgādes un pakalpojumu tirgū ir uzskatāma kā stratēģiski svarīga un atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem un ir saglabājama.

Attiecībā uz Kapitālsabiedrības papildu pakalpojumiem (ūdens atjaunošana/pārtraukšana, ūdens apgāde, komercuzskaites mēraparātu plombēšana/uzstādīšana/nomaīņa un mezglu izbūve) KP secina, ka tie ir atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam, jo tie ir stratēģiski svarīgi, lai nodrošinātu kvalitatīvus un drošus ūdenssaimniecības pakalpojumus.

Attiecībā uz citiem Kapitālsabiedrības papildu pakalpojumiem (tīklu remonts un pievadu būvniecība; transporta pakalpojumi; nekustamā īpašuma noma) KP secina, ka Kapitālsabiedrība ar savu darbību neietekmē negatīvi konkurenci. Savukārt transporta pakalpojumi un nekustamā īpašuma noma nodrošina līdzekļu lietderīgu izmantošanu.

Attiecībā uz asenizācijas pakalpojumu sniegšanu un mezglu izbūvi (ārpus Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā noteiktajam) KP secina, ka šo pakalpojumu sniegšanas tirgos pirmšķietami nevarētu tikt konstatēta tirgus nepilnība, līdz ar to Kapitālsabiedrībai nebūtu jāturpina šādu pakalpojumu sniegšana.

Attiecībā uz DKS reģistra uzturēšanu Pašvaldībai un Kapitālsabiedrībai nepieciešams regulāri vērtēt, lai Kapitālsabiedrības darbības atbilstu konkurences neitralitātes principam.

Noslēgumā KP aicina Pašvaldību un kapitālsabiedrības regulāri veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu¹⁶, konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju. KP norāda, ka minētais konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

Ar cieņu
priekšsēdētājs

J. Gaiķis

¹⁶ Stikāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate